
Антон Дончев / Anton Donchev

КОМАНДНИЯТ СЪСТАВ НА ИЗТОЧНОРУМЕЛИЙСКАТА МИЛИЦИЯ

The Commanders of the Eastern Rumelia's Militia

Summary: *The commanders of the Eastern Rumelia's militia are an important and inseparable part of the history of the armed forces of Eastern Rumelia. Details about the commanding staff running the militia are presented, as well as the problems which occurred around the formation and leading of this new army.*

Key words: *militia, Eastern Rumelia, commanding staff*

Въпросът за командния състав на една армия е основна и неразделна част от нейната история. Именно ръководството на армията определя насоките на развитие, изпълнението на поставените задачи, дисциплината и качеството на военната подготовка на военнослужещите и, разбира се, носи отговорност за тях.

Командният състав на Източнорумелийската милиция е проблем, разглеждан частично в изследвания, засягащи състава и подготовката на източнорумелийските въоръжени сили. Той се изследва от автори, проучващи военната история на България и Източна Румелия¹.

Според Берлинския договор (член 15), Органическият устав в глава XII определя милицията като местна военна сила и част от османската армия. В мирно време нейното предназначение е да подпомага жандармерията да запазва вътрешния ред. При нашествия в областта или военни действия по границите и милицията е длъжна да подкрепя османската армия. Освен това тя трябва да я подпомага в европейските владения на империята, при условие, че Високата порта даде равни права на всички поданици по отношение на военната служба².

Военната служба в Източна Румелия е задължителна за мъжете от 20 до 32 години. Първите четири набора (от 20 до 24 години) съставят първо опълчение, следващите четири набора (от 24 до 28 години) – второ опълчение, а последните четири набора (от 28 до 32 години) – резерв на опълчението. Редовната служба има продължителност 2 години. Но тъй като броят на новобранците надхвърля мирновременния кадрови състав, то от тях за служба в милицията се набират доброволци или се тегли жребий. Останалите новобранци служат

само два месеца и се зачисляват в опълчението. Следователно, малка част от младежите получават добра военна подготовка³.

Реалностите след Берлинския конгрес налагат Русия спешно да се заеме с организирането на въоръжените сили в новообразуваната османска автономна провинция Източна Румелия. Краткото време, оставено от Великите сили на руските власти, е катализаторът, ускоряващ действията на русите по организирането на милицията. На създаващата се милиция се разчита да защитава в бъдеще българския характер на областта и нейната реална автономия.

Преди да изтече срокът на Временното руско управление в областта, в милицията са привлечени български офицери от армията в княжеството и от руската армия – 18 офицери и 2 прапоршчици. На 6 българи портупейюнкери, завършили в Русия, е присвоено звание подпоручик и също са назначени в милицията. В Източнорумелийската милиция са включени 62 офицери от първия випуск на Софийското военно училище⁴. На желаещите руски офицери е разрешено да останат в милицията. Това трябвало да попречи на нахлуването на нежелани чужденци в южнобългарската армия. Русия полага грижи и за въоръжението, и за снабдяването на милицията с облекло, снаряжение и др., така че българите да разполагат със своя въоръжена сила за опазване на вътрешния ред. На 12 май 1879 г., няколко дни преди пристигането на главния управител в областта, е извършено преустройство на милицията и жандармерията, съобразно с предписанията на Органическият устав. Образувани са 12 дружини, 1 учебен батальон, 1 полуетадрон кавалерия, 1 полубатарея артилерия и 1 техническа рота⁵.

Жандармерията (силите за поддържане на вътрешния ред) се състои от 12 пеши роти, 1 конна рота и 1 полуетадрон – общо 600 конни и 900 пеши стражари⁶.

Заради изключителното значение на въоръжените сили за бъдещето на Източна Румелия, временният генерал-губернатор на областта генерал А. Д. Столипин се опитва да наложи полковник К. Кесяков като евентуален бъдещ командир на Източнорумелийската милиция. Поради факта, че Кесяков е офицер от Българската земска войска и в периода на Временното руско управление е командир на Пловдивската бригада и началник на Пловдивското губернско военно управление, в Цариград категорично отхвърлят тази кандидатура⁷.

По внушение на френския делегат в Европейската комисия барон дьо Ринг на споменатия пост е назначен генерал Виктор Виталис. По произход грък, генерал Виталис е офицер от френската армия, който след едно авантюристично минало преминава на турска служба. Той не знае български език, няма необходимият опит за организиране на една млада армия и е чужд на българските национални стремежи⁸.

Въпреки този факт, Източнорумелийската милиция изиграва изключително важна роля още от самото начало на съществуването си. Пример за това

са събитията с отсичането на стълба със знамето на България на големия мост над река Марица в Пловдив след Берлинския конгрес, когато гарнизонът не изпълнява заповедите за действия срещу протестиращите граждани. В подкрепа на тази линия на поведение на новосформираната армия са и последвалите събития – турската армия не се завръща никога повече в областта, а от друга страна опитите на западните представители в Европейската комисия да елиминират българския народностен характер на областта се оказват абсолютно неуспешни. Разбира се, този развой на събитията не е случаен, той е следствие от помощта, оказана от Русия, борбите на българския народ от Южна България и отношението, което има милицията в Източна Румелия към решенията на Берлинския конгрес⁹.

На 1 март със заповед № 51, основана на такава на генерал-губернатора на Източна Румелия от 26 февруари № 23, Земската войска в Южна България се преименува в Източнорумелийска милиция. Началникът на Земската войска, е назначен за началник на Източнорумелийска милиция с Щаб в състав – началник на щаба и двама старши адютанти – единият по „хазайствената”, а другият по строевата част¹⁰.

Писарският въпрос е уреден със същата заповед по милицията. Според нея, към всички канцеларии се прикомандировават грамотни войници с добър почерк, които се освобождават от всички строеви занятия, за да се подготвят за писари.

Юнкерите Сарафов, Обрешков, Паничерски, Мосинов, Атанасов и Драндаревски, независимо, че са пристигнали български офицери от Северна България, са произведени на 16 април в първи офицерски чин. Произведените в първи офицерски чин 60 души са назначени в частите на Източнорумелийската милиция и са изпратени в Пловдив, за да попълнят редиците на новата армия.

Съществуващите девет дружини се преобразуват в дванадесет, а именно: 1. и 2. Пловдивски 3. и 4. Т. – Пазарджишки, 5. и 6. Старозагорски, 7. и 8. Хасковски, 9. и 10. Сливенски и 11. и 12. Бургаски. Формира се един учебен батальон, в състав две роти пехота, един полуеткадрон кавалерия, една полубатарея артилерия и една техническа рота, състояща се от инженерен отдел и работници – строители.

За формирането на трите нови дружини, съществуващите се преобразуват в триротен състав със следните именованя: 1. и 2. Пловдивски, 3. Т. – Пазарджишка, без изменение на номерата; 4. Карловска и 5. Казанлъшка в 5. и 6., Старозагорска; 6. Хасковска в 7.; 1. Сливенска в 9.; 2. Ямболска и 3. Бургаска в 11. и 12. Бургаски. От четвъртите роти на досега съществуващите дружини са формирани: № 4 – от 1. и 2. Пловдивски и 3. и 1. Т. – Пазарджишки; № 8 – от Казанлъшката, Ст. Загорската и Хасковската и № 10 от Сливенската, Ямболската и Бургаската дружини. Назначават се пунктове за формиране: за 4. дружина – Т. – Пазарджик; за 8. – Стара Загора, за 10. – Айтос.

За формирането на две пехотни роти за Учебния батальон се отделят от всичките 12 дружини по 10 души грамотни войници и по 2 унтер-офицери. За комплектоването на полубатареята и отделението за артилерийски майстори се назначават войници от Източнорумелийската милиция, командироваани за практическа стрелба в София. За формирането на техническата рота се назначават: 30 души войници, командироваани от 2. Пловдивска дружина, дадени в разпореждане на инженер Шелковски; от 4. Казанлъшка дружина, 30 души, с унтер-офицерите, намиращи се в разпореждане на завеждащия работите на Шипченския проход; всички обучаващи се от 5. Старозагорска дружина – в оръжейните майсторски на окупационните войски¹¹.

В командния състав на Източнорумелийската милиция, освен командирът ген. Виталис, с френска протекция влизат полковник Тустен дьо Мануар, капитан Мерсение и други офицери с недотам значими постове.

С германско съдействие са назначени поручик Фитцау, поручик фон Фитингов, поручик фон Мах и др. Англия спомага за назначаването на ген. Бортвиг. „Но освен военни лица – пише в спомените си Иван Стефанов Гешов, – бивши или мними такива, в Пловдив нахлуха и други службогонци, малко или много авантюристи, хора с бурно минало, които помислиха, че най-после Ханаан им се усмихва от Пловдив”¹². Източнорумелийската милиция и жандармерия има щаб, състоящ се от началник, двама старши адютанти, началник на щаба и началници на различни отделения и служби. В Главния щаб, освен началника, Високата порта назначава и други чужденци: началник на жандармерията генерал Бортвиг, началник на щаба полковник Тустен дьо Мануар, завеждащ домакинската част капитан Мерсение и завеждащ личния състав поручик Фитцау¹³.

Впечатление прави на всички изследователи на този период, че никой от ръководството на Източнорумелийската милиция не знае български език или както сполучливо описва ситуацията един съвременник: „вавилонско смещение на езиците”¹⁴. Това положение е меко казано странно, тъй като ръководството би следвало да направлява развитието на армията и да свежда всяка заповед до най-ниското ниво в милицията. От друга страна, именно този факт, може би, е една от причините милицията да се ръководи от чужденци, а да има български характер и пробългарски прояви.

Оказва се, че и при добро желание връзката между щаба, дружините и ротните офицери не може да бъде нормална. Още по-малко чужденците в щаба познават страната и нейното население.

Щабът се грижи за въоръжаването и организацията на армията, но вътре в Източнорумелийската милиция от самото начало има редица интересни моменти, например желанието на Великите сили да наложат свои висши военни довежда в крайна сметка до следния офицерски състав:

Генерал Виталис – грък
Генерал Бортвик – англичанин
Подполковник Де Тустен де Бенуар – французин,
Капитан Мерсение – французин,
Генерал Щрекер – германец,
Генерал Дригалски – поляк,
Поручик Фитцау – австриец,
Поручик фон Фитингов – германец
Поручик Р. фон Валтер Мах – германец
Капитан Русин – румънец
Капитан Райкович – сърбин
Капитан Миркович – сърбин
Поручик Шолце – чех
Капитан Хамди – турчин
Подпоручик Васав бей – турчин
Подпоручик Мерджан бей – турчин,
Поручик Майнаров от неизвестна народност,
Поручик Цариградски – българин,
Подпоручик Кондос – грък,
Поручик Павличевич – хърватин,
Поручик Канели – от Одрин, неизвестна народност,
Подпоручик Луков – павликянин.¹⁵

Генерал Виталис може добре да се характеризира, чрез две заповеди, които издава при стъпването в длъжност и при напускането на Източнорумелийската милиция.

С първата той изразява увереността си, че „всички ще вървим ръка за ръка, за да достигнем нашето „Дело” и заявява: „в мен ще срещнете ваш другар и приятел, който е всякога готов да защитава вашите интереси”¹⁶. С втората изразява огорчението си от разгарящите се политически страсти и грубите нападки, на които е бил подложен. Обръща се към войниците с признанието, че те олицетворяват „това, което е най-чисто, най-високо и най-благородно в народът” и подчертава: „Вий съдействахте с дерзостта и жертвите ви в утвърдението на автономията на вашето Отечество, както и с хладнокръвието и ревността си за общо благополучие”¹⁷.

Престоят на първия главнокомандващ начело на милицията е едва три месеца. Характерни за него са многото редове с медали, с които ходи – до един получени от различни чуждестранни легиони, невежеството и неспособността да ръководи изграждането и функционирането на подчинената му милиция и не на последно място заканата му да отнеме подарените от Русия пушки на българите в областта¹⁸.

За втори началник на Източнорумелийската милиция е назначен генерал Щрекер. Интересното е, че за поста има още един кандидат – генерал Диксън.

Поради факта, че началник на жандармерията е англичанин – генерал Бортвиг, генерал Щрекер печели „надпреварата“ за милицията, не поради особено качество, което притежава, свързано с армията, а поради това е, че е германец.

Разбира се, трябва да се отбележи, че генерал Щрекер е на дълга военна служба в османската армия като инструктор под името Рашид паша, ползва се с доверието на Портата и има редица предимства в ръководството на милицията пред своя предшественик. Самият генерал се опитва да балансира между желанията на Запада и Портата¹⁹. Генерал Щрекер е офицерът, ръководил най-дълго Източнорумелийската милиция. Паметни остават думите му малко преди да замине за Пловдив :

“ ... Колко ли ще живеят – Господ знае. Един турски началник, руски инструктори и български дух, как ще се съгласува всичко това?”²⁰

С неговото встъпване в длъжността началник на милицията, настъпва видимо подобрение на дисциплината, но за кратко време. Генерал Щрекер, строг към себе си като военен, но и изпълнителен, пак като военен, бързо стартира своята рушителна роля, но по един много хитър начин. Със съдействието на руския полковник от генералния щаб Ек, започва прочистването на милицията от малкото останали добри и полезни руски офицери. Същевременно той създава интриги между руси и българи, протежирайки тайно българските офицери, а, пазейки привидно авторитета на руските инструктори, и раздухвайки по този начин появилия се вече антагонизъм между руските и българските офицери. Същевременно Щрекер протежира руските офицери от чужд произход, а преследва чистите руси, които един по един са принудени да напуснат милицията²¹.

На 30 октомври 1879 г. генерал-губернаторът на Източна Румелия Алеко Богориди издава заповед да се закрият гимнастическите дружества, с още една за превръщането на закритите дружества в резервисти към дружините²².

Генерал Щрекер не издава заповед на офицерите да подготвят резервистите и да вземат участие във военната подготовка на населението²³. Въпреки това, руските и българските офицери продължават да обучават бившите гимнастици²⁴, като по този начин нарушават линията, водена от Щрекер, но продължават да бранят българските интереси.

Подстрекавано от Англия, турското правителство непрестанно настоява за разтуряне на гимнастическите дружества. В последното заседание на Европейската комисия английският делегат Мичел протестира против въоръжаването на южнобългарското население и посочва опасността от съществуването на дружествата. Той е подкрепен от австро-унгарския представител. По настояване на княз Церетелев, който изтъква, че до този момент българите не са злоупотребили с оръжието си, Европейската комисия не взема мерки по въпроса²⁵.

В крайна сметка са необходими 2 години и през 1881 г. успехът е налице – изготвени са списъци и са свикани първите резервисти на обучение.

На 1 юли 1881 г. броят им е 21 365 души. През следващите години българската общественост следи тяхната подготовка, настоява да им се осигури униформено облекло, оръжие и пр.²⁶.

Военните команди, обучението, инструкциите и т.н. се реализират на руски език и по руски образец.

Мундирът на пехотинците е от черен шаяк, с червени пагони, а шинелът – от сив шаяк. Към униформата има калпак от черна агнешка кожа с червено дъно и отпред медна плочка с надпис „местна милиция“. Офицерското облекло е по подобие на войнишкото, но с посребрена плочка и посребрени пагони²⁷.

Въпреки желанието на българската общественост и на народното представителство, през следващите години личният състав на милицията е намален в сравнение с първата година. През 1879 г. той е 7500 души, през 1881 г. – 4458, през 1882 г. – 2247, през 1883 г. – 3642, през 1884 г. – 3491 и през 1885 г. – 3508²⁸.

Генерал Щрекер заема поста началник на източнорумелийската милиция и жандармерия близо 5 години (юли 1879 – януари 1884 г.). През този период продължава изграждането и подготовката на въоръжените сили на областта, съпроводено с преодоляване на затруднения от различен характер.

Причините за отзоваването на Щрекер от поста му трябва да се търсят не само в неговия характер и неотстъпчивост, а странно донякъде, но може би и в произхода му.

Третият и последен началник на Източнорумелийската милиция е генерал Дригалски.

След назначаването на втория главен управител Гаврил Кръстевич и поемането на областното управление от Народната партия се създават условия за подобряване състоянието на милицията. Преди всичко е назначен нов началник на Главния щаб. През януари 1884 г. по настояване на Алеко Богориди генерал Щрекер подава оставка. Конфликтът между двамата се поражда от стремежа на турския генерал да действа като османски чиновник, пренебрегвайки мнението на главния управител. При това началникът на милицията се опитва да злепостави Богориди пред Портата и предявява аспирации за неговия пост. През април 1884 г. Високата порта назначава за директор на източнорумелийската милиция и жандармерия пруския офицер на турска служба генерал А. Дригалски²⁹.

Новият генерал остава в историята на Източнорумелийската милиция като „салонният генерал“. Съвременниците му твърдят, че той шефства, а не управлява. „Парфюмираният, салонният генерал се занимаваше изключително с ... тоалета си. Номиналният началник на милицията бе той, а същинските началници – Чичагов и Харкевич. Дригалски беше всецяло под влиянието на първия, а вторият, като в щаба, вършеше всичко, каквото той намираще за добре. Не вярвам, че полякът Дригалски бе в услуга на русина Чичагов, като славянин, „но страха ради юдейскаго“.

Интриганти в разните консулства Бог бе наспорил доста в лицето на самите консули и на прикритите военни аташета.

Горкият Дригалски не можа на 5 срещу 6 септември да арестува Николаева . . . . . Щеше да остане началник на милицията по-дълго време от предшествениците си. Беше удобен³⁰.

Точно тези обстоятелства се оказват изключително полезни за българските интереси в областта и въпреки всички затруднения и допуснати грешки все пак източнорумелийската милиция и жандармерия се организират и изпълняват задълженията си. Това се дължи на зоркия интерес на българската общественост и управление и на грижите на руското правителство. Българските дейци виждат във въоръжените сили на областта най-сигурната гаранция за самостоятелното развитие на Източна Румелия. Затова Постоянният комитет и Областното събрание следят дейността на началника на областната милиция и жандармерия, препоръчват мерки и контролират изпълнението им³¹. „Един народ – пише „Народний глас“, – който милее за своята свобода, трябва на всяка минута да бъде приготвен да я защитава. Милицията ни, каквото и мнение да можем да имаме за нея, ще бъде оная ядка, около която, когато стане нужда, ще се групират всички ония, които са длъжни да пролеят кръвта си за отечеството³².

Началник на жандармерията е генерал Бортвик – англичанин в пълния смисъл на това понятие.

Ходи понякога в Щаба на милицията и на жандармерията, но само за да го видят и да види, а понякога да председателства жандармерийския съвет. Неговото присъствие, като председател, е необходимо, за да подпише протокола.

Иначе „членовете на съвета си знаят своята работа“. Почтеният англичанин предпочита да рисува картички и да пие кафе, отколкото да отделя повече време на задълженията си като военен.

Началникът на щаба – полковник Тустен дьо Мануар, е бързо обикнат от подчинените си, заради приветливото отношение и добрите обноси, разбира се, най-вече заради постоянната усмивка, с която посреща всички.

Като началник на Щаба, освен че не знае български език (а цялата преписка в Щаба е на този език), но не е готов за тази длъжност от специален характер. За него се оказва и изключително трудно да управлява службата с преводач.

Най-добре Тустен се разбира със завеждащия домакинската част капитан Мерсение. Заедно правят интересни разходи, било по инсталиране примитивния телефон на щаба, било по мебелировка на военния съд и др.

Такава е картината около най-високото ниво във военната йерархия на Източнорумелийската милиция. Обикновено слабото ръководство на една армия е гибелно за нея. Тук в Румелия обаче именно слабото чуждо ръководство е основен фактор за изграждането на милицията като българската военна сила, изиграла изключителна роля при Съединението.

По този начин милицията става охрана и гаранция за защита на националните интереси на българския народ.

Сполучливо заключение ни дава Рихард фон Мах, който в своите спомени пише: „Българите съумяха да дадат на военната сила в областта, въпреки тази бърканица в езици и отношения, напълно български характер, не по-малко български, отколкото тоя на войската в съседното княжество”³³.

БЕЛЕЖКИ

¹ История на Сръбско-българската война 1885 г., С., 1925, с. 89–92 и др.; **Крапчански, В.** и др. Кратък обзор на бойния състав, организацията, попълването и мобилизацията на българската армия от 1878 до 1944 г., С., 1961; История на Сръбско-българската война 1885, С., 1971, с. 72–102; **Вълков, Г.** Участие на руските офицери в изграждане на източнорумелийската милиция (1879 – 1885 г.). – Военноисторически сборник, 1975, № 2, с. 91–104 **Гиргинов, Т.** Исторически развой на съвременна България от Възраждането до Балканската война 1912. Военноисторически сборник, 1935, № 20 – 21, кн. 2, с. 286 – 288; **Митев, Н.** Ролята на руската армия и руското военно изкуство за организирането, обучението и възпитанието на българската армия (1877/78 г.-1912/13 г.). – Военноисторически Сборник, 1935, № 4, с. 23–29; **Генов, Ц.** Гимнастическите стрелкови дружества в Южна България през 1878–1879 година. – Военноисторически сборник, 1956, № 3, с. 85–110; **Симеонов, С.** Състав и функции на учрежденията в Източна Румелия. Пловдив, 1979, с. 81–90, и др.

² **Стателова, Е.** Изграждане въоръжените сили на Източна Румелия. – Военноисторически сборник, 1983, № 6, с. 15.

³ История на Сръбско-българската война..., 1971, с. 89–90, 97.

⁴ **Стателова, Е.** Цит. съч., с. 18.

⁵ Пак там.

⁶ История на Сръбско-българската война ..., 1971, с. 99.

⁷ **Маджаров, М.** Източна Румелия (исторически преглед). С., 1925, с. 15–152.

⁸ **Стателова, Е.** Цит. съч., с. 20.

⁹ **Вълков, Г.** Участие на руските офицери в изграждане на източнорумелийската милиция (1879–1885 г.). – Военноисторически сборник, 1975, № 2, с. 96.

¹⁰ Материали за историята на Източнорумелийската милиция и жандармерия 1879–1885 г. – Военноисторически сборник, 1930, кн.1 и 2, с. 158.

¹¹ Пак там, с.170.

¹² Мир. № 9330, 15 авг. 1931.

¹³ **Овсянный, Н. Р.** Русское управление в Болгарии в 1877–78–79 г. г., т. 3. Восточная Румелия и Адрианопольский санджак, СПб, 1907; с.12

¹⁴ **Ящеров, В.** Записки о Восточной Румелии (Южной Болгарии). М., 1883, с. 45.

¹⁵ Материали за историята на Източнорумелийската милиция и жандармерия 1879–1885 г. – Военноисторически сборник, 1930, кн.1 и 2, с. 175.

¹⁶ ДВИА, ф. 42, оп. 1, а.е. 2, л.3.

¹⁷ Пак там, л. 4.

¹⁸ **Генов, Ц. Ал.** Народната гвардия на Южна България 1878–1879 г. С., 1958, с. 28.

¹⁹ Преди освобождението е в Шуменския гарнизон, по-късно е назначен със султански ферман за заместник на генерал Виталис. Генерал Щрекер е военен в пълния смисъл на думата, с внушителна фигура, тактичен и любезен. Има голямо мнение за своите знания и способности и в действителност, пък и в сравнение с предшественика му, това е така. Но, докато германецът Щрекер, като военен, има всичкото желание да приложи своето военно изкуство в устройството на новата войска, турчинът Решид паша е принуден да следва инструкциите, давани от Цариград на всички началници на милицията – да рушат, а не да строят.

И всеки, запознат с проблематиката човек, би могъл да забележи у него видима борба между военното му призвание и инструкциите от Цариград.

²⁰ ВИБ, 3 – 824, Ив. Кр. Стойчев, Генерал Вилхелм Щрекер.

²¹ Вж. Материали за историята на Източнорумелийската милиция и жандармерия 1879–1885 г. – Военноисторически сборник, 1930, кн. 1 и 2.

²² История на Сръбско-българската война 1885 г., С., 1925, с. 92.

²³ **Генов, Ц. Ал.**, Цит. съч., с. 30.

²⁴ Пак там .

²⁵ **Стателова, Е.** Цит. съч., с. 19.

²⁶ Пак там.

²⁷ **Попов, Св.** Пловдивският гарнизон. – Пловдивски общински вестник, № 109, 19 май 1932.

²⁸ **Вълков, Г.** Цит. съч., с. 97.

²⁹ **Стателова, Е.** Цит. съч., с. 20.

³⁰ Материали за историята на Източнорумелийската милиция и жандармерия 1879–1885 г. – Военноисторически сборник, 1930, кн. 1 и 2, с. 159.

³¹ **Вълков, Г.** Цит. съч., с. 97.

³² в. Народний глас, № 430, 21 септ. 1883.

³³ **Мах, Р. Фон.** Из българските бурни времена. Спомени от 1879–1918, С., 1929, с. 5.

ЛИТЕРАТУРА

ВИБ, 3 – 824, Ив. Кр. Стойчев, Генерал Вилхелм Щрекер

Вълков, Г. Участие на руските офицери в изграждане на източнорумелийската милиция (1879–1885 г.). – Военноисторически сборник, 1975, № 2.

Генов, Ц. Ал. Гимнастическите стрелкови дружества в Южна България през 1878–1879 година. – Военноисторически сборник, 1956, № 3.

Генов, Ц. Ал. Народната гвардия на Южна България 1878–1879 г. София, 1958.

Гиргинов, Т. Исторически развой на съвременна България от Възраждането до Балканската война 1912. – Военноисторически сборник, 1935, № 20 – 21, кн. 2.

История на Сръбско-българската война 1885 г. София, 1925.

Крапчански, В. Кратък обзор на бойния състав, организацията, попълването и мобилизацията на българската армия от 1878 до 1944 г. София, 1961.

Маджаров, М. Източна Румелия (исторически преглед). София, 1925.

Материали за историята на Източнорумелийската милиция и жандармерия 1879–1885 г. – Военноисторически сборник, 1930, кн. 1 и 2.

Мах, Р. Фон. Из българските бурни времена. Спомени от 1879–1918. София, 1929.

Митев, Н. Ролята на руската армия и руското военно изкуство за организирането, обучението и възпитанието на българската армия (1877/78 г.–1912/13 г.). – Военноисторически сборник, 1935, № 4.

Овсянный, Н. Р. Русское управление в Болгарии в 1877–78–79 г.г. Т. 3. Восточная Румелия и Адрианопольский санджак, СПб, 1907.

Попов, Св. Пловдивският гарнизон. – Пловдивски общински вестник, № 109, 19 май 1932.

Симеонов, С. Състав и функции на учрежденията в Източна Румелия. Пловдив, 1979.

Стателова, Е. Изграждане въоръжените сили на Източна Румелия. – Военноисторически сборник, 1983, № 6.

Ящеров, В. Записки о Восточной Румелии (Южной Болгарии). Москва, 1883.

АРХИВНИ ИЗТОЧНИЦИ

ДВИА, ф. 42, оп. 1, а.е .2.

ПЕРИОДИЧЕН ПЕЧАТ

Мир, № 9330, 15 авг. 1931.

Народний глас, № 430, 21 септ. 1883.

Пловдивски общински вестник, № 109, 19 май 1932